LsN Jussi Päivärinne
LsN Kalle Mäenpää

Komission ehdotus asetukseksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta

Valtioneuvoston kirjelmä U 62/2023 vp

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

1. Ehdotuksen tausta ja tavoite

Ehdotetun maksuviivästysasetuksen tavoitteena on, että kaupallisissa toimissa esiintyviin maksuviivästyksiin ja niistä aiheutuviin ongelmiin voidaan puuttua aiempaa tehokkaammin koko unionin alueella.

- Kuten nykyisin, säännökset koskisivat yritysten välisiä liiketoimia ja hankintayksikköjen hankintoja (hankintayksiköitä ovat esimerkiksi valtio, kunnat ja hyvinvointialueet).

Ehdotuksella pyritään parantamaan erityisesti viranomaisten ja suurten yritysten maksukuria sekä suojelemaan ennen kaikkea pieniä ja keskisuuria yrityksiä maksuviivästysten negatiivisilta vaikutuksilta.

- Maksuviivästyksiin puututtaisiin mm. säätämällä pakottavasti enimmäismaksuajoista ja maksuviivästysten seuraamuksista sekä asettamalla viranomainen valvomaan (ns. valvontaviranomainen) sääntelyn toteutumista.

Asetusehdotus korvaisi nykyisen maksuviivästysdirektiivin (2011/7/EU).

2. Ehdotuksen keskeinen sisältö (1/3)

Asetuksessa säädettäisiin pakottavasti kaupallisissa toimissa sallituista maksuehdoista eli enimmäismaksuajasta, viivästyskoron maksuvelvollisuudesta ja määrästä, viivästyneestä maksusta suoritettavasta vakiokorvauksesta sekä perintäkulujen maksuvelvollisuudesta.

Nykyinen direktiivi ja sen täytäntöönpanemiseksi annettu maksuehtolaki (30/2012) sisältävät samantyyppistä sääntelyä, mutta ne mahdollistavat yritysten sekä yritysten ja viranomaisten välisissä sopimuksissa sen, että osapuolet keskinäisellä sopimuksellaan poikkeavat säännöksistä.

- Joskin osapuolten mahdollisuutta sopia maksuehdoista on rajoittanut se, että sopimusehto tai ei saa olla selvästi kohtuuton tai menettely selvästi sopimatonta velkojaa kohtaan.

2. Ehdotuksen keskeinen sisältö (2/3)

Asetuksessa enimmäismaksuaika olisi aina enintään 30 päivää, eikä tästä voisi missään tilanteissa poiketa.

Asetuksessa säädetäisiin myös pakottavasti viivästyskoron maksuvelvollisuudesta ja korkokannasta sekä viivästyneelle maksulle maksettavasta 50 euron vakiokorvauksesta ja perintäkulujen maksuvelvollisuudesta.

→ Viivästyneen maksun seuraamukset olisivat automaattisia, eikä velkoja voisi missään olosuhteissa luopua oikeudestaan niihin.

2. Ehdotuksen keskeinen sisältö (3/3)

Keskeisin uudistus olisi se, että asetus edellyttäisi kansallisesti nimeämään viranomaisen tai viranomaisia, jotka valvovat asetuksen noudattamista.

Viranomaisella tulisi olla toimivalta puuttua tietoonsa tulleeseen tai valvonnassa havaitsemaansa asetuksen vastaiseen menettelyyn joko hakemalla tai määräämällä hallinnollisia seuraamuksia.

- Oltava toimivalta mm. vaatia kaikki tarvittavat tiedot tutkimusten suorittamiseksi, suorittaa paikan päällä tapahtuvia ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia, velvoittaa velallinen suorittamaan viivästyskorkoa tai perintäkulut (ml. vakiokorvaus) sekä määrätä sakko tai käynnistää menettely sakon määräämiseksi.
  - Esim. toimivalta määrätä asetusta rikkova velallinen suorittamaan asetuksen mukaiset viivästysseuraamukset velkojalle olisi riippumatta siitä, esittääkö velallinen tätä koskevaa vaatimusta.

3. Vaikutukset

Ehdotuksen säännökset johtanevat siihen, että maksuajat lyhenevät ja maksuviivästykset vähenevät jossakin määrin, koska 30 päivää pidemmistä maksuajoista sopiminen ei olisi enää sallittua eikä velkoja saisi luopua viivästyskorosta tai vakiokorvauksesta.

- Maksuaikojen lyhenemisen voidaan odottaa parantavan velkojayritysten, ja ennen kaikkea pk-yritysten, kilpailukykyä sekä kasvumahdollisuuksia.
- On kuitenkin mahdollista, että suuryritykset ottaisivat maksuajan lyhenemisestä menettämänsä edun huomioon esim. sovittavassa kauppahinnassa, jolloin pk-yritykset menettäisivät maksuviivästyssääntelystä saamansa edun ainakin osittain.

Ehdotus lisäisi viranomaisten tehtäviä ja työmäärää.

- Ehdotuksen edellyttämästä uudesta valvontatehtävästä aiheutuisi alustavan arvion mukaan valtiolle vähintään noin 500 000 euron kustannukset vuosittain.

4. Valtioneuvoston kanta (1/3)

Valtioneuvosto suhtautuu asetusehdotuksen tavoitteisiin myönteisesti, mutta pitää valittuja keinoja monilta osin ongelmallisina.

Valtioneuvosto ei kannata sitä, että

- maksuajan enimmäiskestoksi asetettaisiin 30 päivää ilman mahdollisuutta missään tilanteessa sopia pidemmästä enimmäismaksuajasta.
  - Lisäksi jäsenvaltioilla tulisi jatkossa olla mahdollisuus poikkeustilanteissa väliaikaisesti säätää asetuksessa säädettävää pidemmästä enimmäismaksuajasta.
- viivästyskoron ja vakiokorvauksen maksaminen olisi automaattista siinä merkityksessä, että velallisen tulisi oma-aloitteisesti tai ilman velkojan nimenomaista vaatimusta suorittaa ne, ja ettei velkoja voisi missään olosuhteissa luopua oikeudestaan niihin (sopimusvapaus).

4. Valtioneuvoston kanta (2/3)

Neuvottelujen kuluessa on arvioitava tarkemmin mahdollisen valvontaviranomaisen asettamisesta saatavaa hyötyä suhteessa siitä aiheutuviin kustannuksiin.

- Se, että viranomainen asetetaan valvomaan yritysten välisiä sopimussuhteita, on poikkeuksellista.
- Valvontaviranomainen epäilemättä tehostaisi sääntelyn noudattamista.
- Valvontaviranomaisen toimivaltuuksia ja valvonnan kohteita (valvonta-ala) arvioitava kriittisesti.
  - Jäsenvaltioille jäätävä riittävästi liikkumavaraa asetuksen säännösten rikkomisesta säädettävien seuraamusten sovittamisessa kansalliseen oikeusjärjestykseen.
  - Valvonta-ala: Ei esim. silloin, kun velkojana on suuryritys ja velallisena pk-yritys taikka kun velallisena on viranomainen.

4. Valtioneuvoston kanta (3/3)

Asetus vai direktiivi?

- Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisempana sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi, että asetusehdotukseen sisältyvä sääntely annettaisiin jatkossakin direktiivinä.
  - Sääntelyn fragmentoituminen: Maksuviivästyksiä koskeva sääntely sisältyisi jatkossa osittain asetukseen ja osittain ehdotuksen täytäntöön panemiseksi annettavaan kansalliseen lakiin.

Riidattomien velkomusasioiden käsittely ja riidanratkaisuelin

- Ratkaisu tulisi yleensä (ei siis aina, kuten ehdotetaan) antaa 90 päivän kuluessa.
- Varmistettava, että ehdotuksesta ei seuraa velvoitetta perustaa tuomioistuimen ulkopuolista riidanratkaisuelintä maksuaika-asioihin.

Siirtymäaika ja taannehtivuus

- Asetuksen voimaantulon ja soveltamisen välinen siirtymäaika oltava väh. 24 kk
- Arvioitava tarkoin, onko kaikkia ehdotettuja säännöksiä asianmukaista soveltaa sopimuksiin, jotka on tehty ennen asetuksen soveltamisen alkamista.